

FRÁSÖGN

af fjarfundi þingmannanefndar um norðurslóðamál 25. febrúar 2021.

Fjarfundur þingmannanefndar um norðurslóðamál (SCPAR) var haldinn 25. febrúar. Af hálfu Alþingis sóttu fundinn Ari Trausti Guðmundsson, formaður, og Arna Gerður Bang, ritari. Helstu mál á dagskrá voru skipulagning næstu ráðstefnu nefndarinnar sem fyrirhugað er að halda rafrænt 13.–14. apríl nk. og vinna við yfirlýsingu ráðstefnunnar. Þá var rætt um starfið fram undan og stöðu ríkjanna á tímum heimsfaraldurs. Eirik Sivertsen, formaður þingmannanefndarinnar, stýrði fundinum.

Fyrsta mál á dagskrá var kynning Ara Trausta á því hvernig Íslandsdeild þingmannanefndarinnar hefur unnið með ráðstefnuyfirlýsingu CPAR frá árinu 2018. Hann greindi frá því að Íslandsdeild hefði sent yfirlýsingu ráðstefnunnar til utanríkisráðuneytis Íslands og óskað eftir upplýsingum um stöðu framkvæmdar einstakra liða yfirlýsingarinnar. Ráðuneytið brást vel við beiðninni og sendi Íslandsdeild upplýsingar um stöðu 37 liða af 43 og í framhaldinu skipti Íslandsdeild svörum niður í fjóra flokka miðað við stöðu framkvæmdar þeirra hjá annars vegar utanríkisráðuneytinu og hins vegar Norðurskautsráðinu. Ari Trausti greindi frá niðurstöðum flokkunarinnar og sagðist vonast til að greiningin yrði til þess að betri yfirsýn skapaðist yfir starf nefndarinnar og hvaða vinna skilaði sér til Norðurskautsráðsins. Þá vonaðist hann til að framtakið nýttist í starfi nefndarinnar, m.a. við gerð ráðstefnuyfirlýsinga og til að sjá hverjar af tillögum nefndarinnar væru sýnilegar í yfirlýsingu Norðurskautsráðsins. Koma mætti í veg fyrir endurtekningar með yfirsýn sem þessari og gagnlegt væri að skoða hvernig hin aðildarríkin fylgdu eftir ráðstefnuyfirlýsingum nefndarinnar.

Annað mál á dagskrá var umræða um skipulagningu næstu ráðstefnu þingmannanefndarinnar, sem hefði átt að halda í september 2020 í Tromsø en var frestað af völdum COVID-19 og er nú fyrirhuguð rafrænt 13.–14. apríl 2021. Eirik Sivertsen, formaður þingmannanefndarinnar, kynnti drög að dagskrá ráðstefnunnar fyrir nefndarmönnum og fór yfir skipulagningu hennar og boðslista. Þá sagði hann dagsetningu ráðstefnunnar miðast við að hún færi fram áður en næsti ársfundur Norðurskautsráðsins yrði haldinn í Reykjavík í maí 2021. Ráðstefnan skiptist í þrjú hluta og mundi fyrsti hluti hennar fjalla um loftslagsbreytingar á norðurslóðum, annar hluti um sjálfbæra efnahagsþróun og þriðji um mannlíf á norðurslóðum. Þá greindi hann jafnframt frá því að ráðstefnunni yrði streymt á YouTube.

Næst var rætt um drög að ráðstefnuyfirlýsingu og tillögur aðildarríkjanna. Formaður nefndarinnar áréttaði mikilvægi þess að fókus yrði á þrjú þemu ráðstefnunnar í yfirlýsingunni Nefndarmenn ræddu tillögur formanns og hvernig mögulegt væri að halda yfirlýsingunni eins hnitmiðaðri og stuttri og mögulegt væri auk þess hvernig best færi á að fylgja henni eftir í aðildarríkjunum. Nefndarmenn voru sammála um mikilvægi þess að styrkja aðkomu frumbyggja að yfirlýsingunni og gera hana sýnilegri almenningi og Norðurskautsráðinu. Ari Trausti greindi frá því að eftir yfirferð Íslandsdeildar á drögum að yfirlýsingunni legði hún til að orðalagi yrði breytt þannig að mikilvægi þess að viðhalda friði á svæðinu yrði skýrara og fengi aukið vægi. Þá áréttaði formaður að ekki væri hefð fyrir því að þingmannanefndin ræddi um öryggismál nema tengd leit og björgun á svæðinu. Sú umræða færi fram á öðrum vettvangi og ekki stæði til að breyta því að svo stöddu. Að lokum lagði hann til að nefndarmenn sendu breytingartillögur, ef einhverjar væru, til framkvæmdastjóra sem sendir nefndarmönnum uppfærð drög að ráðstefnuyfirlýsingu á næstu vikum. Ákjósanlegast væri að vinnu við ráðstefnuyfirlýsinguna yrði að mestu lokið af hálfu nefndarmanna áður en ráðstefnan fer fram rafrænt 13.–14. apríl nk.

Þá kynntu formaður og framkvæmdastjóri samstarf þingmannanefndarinnar og Háskóla norðurlóða við gerð nýs vefsvæðis fyrir nefndina. Vefsvæði nefndarinnar hefur ekki verið uppfært í langan tíma og hefur því ekki nýst nefndinni sem skyldi. Framkvæmdastjóri hefur átt fundi með fulltrúum Háskóla norðurlóða vegna hönnunar, smíði og hýsingar á nýju vefsvæði og sendi nefndarmönnum drög að tilboði frá þeim fyrir fundinn. Í tilboðinu er gert ráð fyrir að vefurinn sé hýstur hjá Háskóla norðurlóða en að vefsvæðið sé aðskilið vefjum háskólans að öðru leyti. Nefndarmenn voru sammála um mikilvægi þess að SCPAR hefði vefsvæði sem væri uppfært, gæfi raunhæfa mynd af því starfi sem nefndin ynni og hægt væri að nálgast fundargögn og annað efni þar á aðgengilega hátt. Nefndin hefur ekkert fjármagn þar sem ekki eru greidd árgjöld af aðildarríkjunum og lagði því formaður til að það aðildarríki sem væri í gestgjafahlutverki ráðstefnunnar hverju sinni greiddi fyrir kostnað við hýsingu og uppfærslu en samkvæmt tilboði Háskóla norðurlóða er hann árlega um 2000 evrur. Það kæmi því í hlut norska þingsins að greiða kostnað fyrir árið 2021, danska þingsins 2022/2023 og svo koll af kolli.

Ari Trausti óskaði eftir því að fá frekari útlistun á því hvað væri innifalið í árlegri upphæð sem greidd væri Háskóla norðurlóða og tóku fleiri þingmenn undir orð hans. Framkvæmdastjóri greindi í framhaldinu frá því að innifalið í tilboðinu væri hönnun, hýsing og þróun á vefsvæðinu. Einnig hefðu nefndarmenn aðgang að innri vef fyrir fundargögn og skýrslur auk þess sem tæknimaður Háskóla norðurlóða mundi aðstoða framkvæmdastjóra við minni háttar breytingar og tæknilega atriði sem sneru að umsýslu vefsins. Nefndarmenn samþykktu tilboð Háskóla norðurlóða og hefst vinna við nýtt vefsvæði á næstu vikum.

Að lokum ræddu nefndarmenn stöðu mála í aðildarríkjunum með áherslu á heimsfaraldur COVID-19 og áherslur nýrrar ríkisstjórnar Bandaríkjanna. Öldungardeildarþingkonan Lisa Murkowsky greindi frá því að bólusetningar gengju vel í Bandaríkjunum en dauðsföll af völdum veirunnar væru nú orðin 500.000 sem væri sláandi tala og bæri vitni um alvarlegt ástand síðastliðið ár í landinu. Hún sagði neikvæð efnahagsáhrif faraldursins mikil og sérstaklega í dreifbýli. Þá sagði hún nýja ríkisstjórn Joe Bidens horfa til þeirra áherslna sem voru í ríkisstjórn Obama þar sem mikil áhersla var lögð á loftslagsbreytingar. Það að John F. Kerry hefði verið skipaður sérlegur erindreki Bandaríkjastjórnar í loftslagsmálum og að Bandaríkin væru aftur orðin aðili að Parísarsáttmálanum væru skýr merki um aukna áherslu á málaflökkinn. Þá greindi hún nefndarmönnum frá því að hún gæfi kost á sér sem næsti varaformaður nefndarinnar, en kosning formanns og varaformanns fer fram á næsta fundi SCPAR í apríl nk.

Grænenska þingkonan Aaja Chemnitz Larsen greindi frá ástandinu af völdum COVID-19 og sagði það mun betra á Grænlandi og í Færeyjum en í Danmörku þar sem ástandið hefur verið mjög slæmt og miklar lokanir síðan í desember. Hún sagði stjórn málaástandið á Grænlandi í mikilli upplausn þessa dagana en boðað hefði verið til kosninga 6. apríl nk. Þá áréttaði hún framboð sitt til formanns þingmannanefndarinnar og óskaði eftir stuðningi við framboð sitt en núverandi formaður gæfi ekki kost á sér til endurkjörs. Ari Trausti, formaður Íslandsdeildar, sagði frá ástandinu á Íslandi og helstu aðgerðum stjórnvalda. Hann sagði vel hafa tekist til við að stöðva útbreiðslu faraldursins undanfarið en efnahagsáhrifin væru alvarleg og aukið atvinnuleysi í landinu.

Næsti fundur nefndarinnar fer fram rafrænt 13. apríl nk. og verður haldinn í tengslum við fyrirhugaða ráðstefnu nefndarinnar 13.–14. apríl nk. Frekari upplýsingar má nálgast hjá ritara þingmannanefndar um norðurlóðamál.